

Špatné zacházení s lidmi s postižením v zařízeních sociálních služeb má i systémové příčiny, varuje ombudsman

23.11.2022 - | Veřejný ochránce práv

Jedním z případů zmíněných v článku je i situace v Domově pod Lípou ve Středočeském kraji. Ombudsman potvrzuje, že na základě zjištění z návštěvy domova podal trestní oznámení na poskytovatele této sociální služby. Až do uzavření šetření nebude poskytovat žádné další podrobnosti.

Ochranou práv lidí s postižením se veřejný ochránce práv zabývá na více úrovních. V rámci prevence špatného zacházení už šestnáct let navštěvuje zařízení, kde jsou lidé omezení na osobní svobodě. Mezi ně patří právě i místa, kde žijí lidé závislí na péči, jako jsou domovy pro lidi se zdravotním postižením a domovy pro seniory. Od roku také 2018 monitoruje, jak Česká republika naplňuje práva zakotvená v Úmluvě OSN o právech osob se zdravotním postižením (CRPD). Za tu dobu veřejný ochránce práv opakovaně upozornil jak na konkrétní případy selhání péče o lidi v zařízeních, tak i na systémové nedostatky.

V Česku například převažují především velké ústavy a chybí dostatek sociálních služeb komunitního charakteru, díky kterým by mohli lidé s postižením vést nezávislý život tak, jak to předpokládá článek 19 Úmluvy. Zvláště pro lidi s takzvaně náročným chováním jsou velké ústavy zcela nevhodné prostředí pro život. *„Některé služby nedokáží reagovat na potřeby nejzranitelnějších lidí s postižením, neumí vytvořit podporu odpovídající jejich individuálním potřebám. Lidé žijící v ústavech se často stále uzpůsobují systému, přitom by to mělo být právě naopak a služby by měly reagovat na potřeby klientů,”* popisuje své zkušenosti právnička Romana Jakešová, která v Kanceláři ombudsmana vede odbor ochrany práv osob se zdravotním postižením.

Problémům podle ombudsmana musí předcházet i přímo poskytovatelé sociálních služeb. Ti musí nejen chránit zájmy svých klientů a nastavit jim odpovídající podporu, ale současně musí také vytvořit adekvátní podmínky pro personál, který služby fakticky poskytuje. S ohledem na náročnost práce by měl personál dostávat adekvátní psychologickou i supervizní podporu. *„S tím souvisí i vzdělání personálu. Pro práci s lidmi s náročným chováním a vysokou mírou podpory nemůže dostačovat jen několikátý denní kurz a následné školení. Náročnosti práce by mělo odpovídat také platové ohodnocení personálu v sociálních službách,”* shrnuje Romana Jakešová.

Zásadní roli má také Ministerstvo práce a sociálních věcí, to má dbát na naplňování Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením a především má za úkol také nastavování financování a kvality sociálních služeb včetně její kontroly. *„V některých zařízeních, která jsme v rámci prevence špatného zacházení navštívili, ale inspekce sociálních služeb za celou dobu jejich existence nikdy nebyla,”* upozorňuje ombudsman.

Podle Registru poskytovatelů sociálních služeb je v Česku 208 domovů pro lidi se zdravotním postižením, inspekce kvality sociálních služeb přitom podle dat MPSV navštívila v minulém roce pouze dva. A počty nebyly vyšší ani v předcovidové době.

„Těší mě, že se při návštěvách zařízení pravidelně setkáváme i s příklady dobré praxe, motivovaným personálem a vedením domovů. Nesmíme se ale přestat snažit o zlepšení podmínek těch, kteří v

dobrém prostředí nežijí. To, že některé lidi nevidíme, protože jsou v zařízeních, neznamená, že nejsou. Naopak. Měli bychom se o to víc zajímat, jak je podpořit, aby i oni vedli kvalitní život. I veřejná diskuze o těchto problémech přispívá k tomu, aby lidé s postižením přestali být neviditelní,” uzavírá ombudsman Stanislav Křeček s tím, že je připravený spolupracovat s ministerstvem i vládní zmocněnkyní pro lidská práva na systémových změnách.

https://www.ochrance.cz/aktualne/spatne_zachazeni_s_lidmi_s_postizenim_v_zarizenich_socialnich_sluzeb_ma_i_systemove_priciny_varuje_ombudsman